

מחווון למבדק מיומנויות למידה בתנ"ך -

כיתה ח' - סיכום

1. גימטרייה

א. המירו את המספרים הבאים לאותיות :

(לכל סעיף- 1 נקודה. סך הכל- 2 נקודות)

47- מ"ז

61- ס"א

ב. המירו את האותיות הבאות למספרים :

(לכל סעיף- 2 נקודה. סך הכל- 6 נקודות)

ל"ו- 36

מ"ג- 43

ק"ד- 114

רציונל למורה:

- סעיפים א'-ב' בודקים את שליטת התלמידים בהמרת מספרים לאותיות ולהפך.
- ההמרות מתייחסות למספרים דו-ספרתיים- כפי שמצוי לרוב בתנ"ך.
- מומלץ לבדוק אם התלמידים הצליחו להמיר את המספר המורכב 16 או את צירוף האותיות המורכב- ט"ו. מומלץ להקדיש זמן ללימוד המספרים המורכבים והאותיות המורכבות : 15, 16 ; ט"ו, ט"ז.
- להרחבה : מומלץ להיעזר בדף הלימוד על גימטרייה מאתר [תנ"ך מממלכתי](#).

2. התמצאות בתנ"ך

א. איתור פרק ופסוק

פתחו בספר "שופטים" וכתבו את המילה הראשונה של הפסוקים הבאים :

(לכל סעיף- 2 נקודה. סך הכל- 4 נקודות)

1. פרק ג' פסוק 30 ותכנע

2. פרק י"ח פסוק 27 והמה

ב. איתור ספר, פרק ופסוק

כתבו את המילה הראשונה של הפסוקים הבאים :

(לכל סעיף- 2 נקודה. סך הכל- 6 נקודות)

1. שמואל א ט"ז, 17 : ויאמר

2. יהושע ב' 19 : היה

3. דברים י"ז, 15 : שום

3. הכרת הספרים

מיינן את הספרים הבאים בטבלה לפי שלוש קבוצות: תורה, נביאים וכתובים. **הקפידו** לכתוב את שמות הספרים על פי סדר הופעתם בתנ"ך. (לכל ספר במיקום נכון - 2 נקודה. סך הכל 10 נקודות)

משלי, שמואל, דברים, שופטים, יהושע			
תורה	נביאים	כתובים	
דברים	1. יהושע	משלי	
	2. שופטים		
	3. שמואל		

רצינונל למורה:

הסעיף בודק האם התלמידים יודעים לשייך את הספרים השונים שנלמדו על פי תכנית הלימודים לכיתה ה', לשלושת החלקי התנ"ך - תורה, נביאים וכתובים ולסדרם לפי סדר. - להרחבה: אפשר להיעזר בדף הלימוד על סדר הספרים במקרא מאתר [תנ"ך ממלכת](#).

4. ציר זמן

לפניך מספר אירועים המוזכרים בתנ"ך. סדר אותם לפי סדר התרחשותם: (לכל מיקום נכון של אירוע 2 נקודות. סך הכל 12 נקודות)

שאול, שמואל, דוד, משה, יהושע, יוסף

1. יוסף	5. שאול
2. משה	6. דוד
3. יהושע	
4. שמואל	

רצינונל למורה:

- מיקום הסיפור בציר הזמן מאפשר לתלמיד להבין את הרקע של הסיפור והקשרו.
- השאלה בודקת האם התלמידים מכירים את האירועים המכוננים בתנ"ך - על פי סדר התרחשותם. כל האירועים נלמדו בכיתות היסוד לפי תכנית הלימודים במקרא.

5. טעמי המקרא והבנת פסוקים

א. קראו את שופטים י"ז, 4 וחלקו את הפסוק לשני חלקים עיקריים לפי טעמי המקרא (היעזרו במיקומו של הטעם - אתנח):

(על חלוקה נכונה יקבל התלמיד 2 נקודות)

חלק ראשון: וישב את הכסף לאמו

חלק שני: ותקח אמו מאתיים כסף ותתנהו לצורף ויעשהו פסל מסכה ויהי בבית מיכיהו.

ב. כתוב את הפסוקים הבאים בלשונך :

(אם התלמיד הבין את המסר הבסיסי של הפסוק - יקבל 2 נקודות. אם דייק התלמיד בזמנים, יקבל עוד 2 נקודות. אם דייק התלמיד בכינויים ובמילות היחס - יקבל עוד 2 נקודות, בסך הכל 6 נקודות).

- "וַיָּשֶׁב אֶת-הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתִּקַּח אִמּוֹ מֵאֲתִים כֶּסֶף וַתִּתְּנֶהוּ לְצֹרַף וַיַּעֲשֶׂהוּ פָּסֶל וּמִסְכָּה וַיְהִי בְּבֵית מִיכָהוּ"
הוא השיב (החזיר) את הכסף לאמא שלו; אמא שלו לקחה מאתיים כסף ונתנה אותו לצורף והוא עשה אותו (ממנו - מהכסף) פסל ומסכה והוא (הפסל) היה בבית מיכה.

רציונאל למורה:

- השאלה בודקת את יכולת התלמיד לפסק את הפסוק על פי טעמי המקרא, להבין את השפה המקראית ואת שליטתו במבני הלשון המיוחדים למקרא (מורפולוגיה):
- וַיִּן הַהִיפּוּד - יש לשים לב שהתלמיד כתב את הפועל בזמן עבר. למשל - וַיָּשֶׁב - 'הוא השיב'. ראו מאמר דידקטי באתר תנ"ך ממלכתי.
- כינויים חבורים - כינויי מושא - יש לשים לב שהתלמיד פירק את המילה לפועל + נטיית המושא (את...). למשל - וַתִּתְּנֶהוּ - היא נתנה אותו'.
- להרחבה בנושא הטעמים: אפשר להיעזר במאמר הדידקטי על טעמי המקרא מאתר תנ"ך ממלכתי.
- להרחבה בנושא הגימטרייה: אפשר להיעזר בדף הלימוד על גימטרייה מאתר תנ"ך ממלכתי.

6. השוואה

(על כל תשובה נכונה יקבל התלמיד 4.5 נקודות. סך הכל - 9 נקודות)

- ציינו נקודת דמיון אחת בין שני הסיפורים: **עקרותה של אישה**
- ציינו נקודת שוני אחת בין שני הסיפורים. התייחסו לתגובת הבעל: **אלקנה מנחם את אשתו ואילו יעקב כועס על אשתו ונוזף בה.**

רציונאל למורה:

- השאלה בודקת יכולת השוואה בסיסית בין שני מקורות, על פי הנדרש מתכנית הלימודים לכיתה ח'.
- להרחבה בעניין פיתוח יכולת השוואה ראו מאמר דידקטי באתר תנ"ך ממלכתי.

7. קריאת מפה

קראו את המפה וענו על השאלות הבאות:

(על כל תשובה נכונה יקבל התלמיד 2 נקודות. סך הכל 10 נקודות)

קראו את המפה של ארץ כנען (ממערב לירדן) והשלימו:

- א. ציינו את שם העם היושב לאורך ים המלח: **אמורי**
- ב. ציינו את שמות שני העמים היושבים לאורך הים התיכון: **פלישתי, כנעני, חתי**
- ג. ציינו את שם העם היושב לאורך ימת הכנרת: **גרגשי**
- ד. מיהו העם היושב בדרום ארץ כנען? **אדום**
- ה. האם לפי המפה, משימת כיבוש הארץ היא משימה מאתגרת?
אכן - לבני ישראל נכון אתגר קשה בכיבוש הארץ מכיוון שבכל שטחה של הארץ יושבים עמים אשר לבטח יתנגדו לכיבוש הישראלי.

רצינאל למורה: משימה זו נועדה לבדוק מיומנות קריאת מפה בסיסית כפי שנדרש מתלמידי כיתות ח' על פי תכנית הלימודים.

- ההתמצאות במפה בתרגיל זה מסייעת לנו להכיר מיהם שבעת עמי כנען שעתיד יהושע לכבוש ואת גודל המשימה המחכה לו ולבני ישראל בהיכנסם לארץ כנען.
- להרחבה במיומנות קריאת מפה על ספר יהושע - ראו מאמר דידיקטי באתר [תנ"ך ממלכתני](#).

8. מילה מנחה

- קראו את סיפורם של דוד ושאול בשמואל א ט"ז, 12-16 :
- (על כל תשובה נכונה בסעיף- יקבל התלמיד 3 נקודות. סך הכל 12 נקודות)
- א. מהי המילה המנחה בכתוב? **רוח**. כמה פעמים מופיעה מילה זו? **5**
 - ב. מה מתארת מילה זו בפסוקים הבאים הבאים:
- בפסוק 13: **רוח ה' צלחה על דוד לאחר משיחתו למלך**
 - בפסוק 14: **רוח ה' נטשה את שאול ובמקומה הגיעה רוח רעה**
 - בפסוק 16: **דוד מנגן לשאול, ובזכות נגינתו שאול נרפא מהרוח הרעה**
- ג. המספר מבקש להראות כי רוח אלוהים עוברת עתה משאול לדוד ואילו משאול היא סרה והופכת לביות רוח רעה. הגיע העת לשינוי מנהיגות. (כל תשובה המעניקה משמעות לכידה והגיונית למילה המנחה יכולה להתקבל)
- רצינאל למורה: משימה זו נועדה לבדוק האם התלמיד המסיים כיתה ח' מכיר באופן בסיסי את מיומנות המילה המנחה, מיומנות הנדרשת על פי תכנית הלימודים לכיתה ח'.
- **סעיף א'** ממחיש את הופעותיה המרובות של המילה המנחה בקטע מסוים.
 - **סעיף ב'** ממחיש את ההקשרים השונים של המילה המנחה בקטע.
 - להרחבה בנושא המילה המנחה בספר יהושע קרא במאמר הדידקטי **'מילה מנחה ומשמעותה'** באתר תנ"ך ממלכתני. להרחבה בנושא המילה המנחה בספר שמואל קראו את המאמר הדידקטי **חספוסים בכתוב** באתר תנ"ך ממלכתני והתייחסו בעיקר לעמוד 6.

9. נוסחא חוזרת בכתוב:

(לכל תשובה נכונה יקבל התלמיד 3 נקודות. סך הכל 6 נקודות)

- א. הפסוק החוזר מציג דוגמה. מהי?
בְּיָמֵינוּ הָיָה אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל – בְּיָמֵינוּ הָיוּ שׁוֹפְטִים לֹא הָיָה מֶלֶךְ.

ב. קראו את שופטים כ"א, 25. האם העובדה שאין מלך בישראל בימים ההם (ימי השופטים) מוצגת באופן חיובי או שלילי? הסבירו.
נוסחא חוזרת זו מעידה על המעשים שעושים בני האדם ברגע שאין מלך המכוון את מעשיהם, כפי שמציין פסוק 25- איש הישר בעיני יעשה- אנשים מתנהגים ללא התייחסות לחוק או למוסר.

רצינאל למורה: משימה זו נועדה לבדוק האם התלמיד המסיים כיתה ח' מכיר באופן בסיסי קיומן של נוסחאות חוזרות בכתוב, מיומנות הנדרשת על פי תכנית הלימודים לכיתה ח'.

10. עמדות שונות במקרא:

בספר שמואל מוצגות שתי עמדות שונות ביחס לפגישתם הראשונה של שאול ודוד. מתי נפגשו השניים לראשונה?

(על כל תשובה נכונה יקבל התלמיד 3 נקודות. סך הכל 9 נקודות)

א. כיצד נפגשו שאול ודוד לראשונה על פי פרק ט"ז? על פי פרק ט"ז, דוד הוזמן לארמון שאול בכדי לנגן לפניו ולרפא אותו מן הרוח הרעה.

ב. כיצד נפגשו שאול ודוד לראשונה על פי פרק י"ז? על פי פרק י"ז, שאול פגש את דוד לראשונה במערכה כנגד גלית.

ג. סכמו מהי הסתירה העומדת בין שני המקורות: האם דוד ושאל נפגשו לראשונה בבית המלך כדי להרגיע את רוח המלך או שמא נפגשו לראשונה במערכה כנגד גלית הפלשתי?

רצינאל למורה: משימה זו נועדה לבדוק האם התלמיד המסיים כיתה ח' מכיר באופן בסיסי קיומן של עמדות שונות במקרא, מיומנות הנדרשת על פי תכנית הלימודים.

- התלמידים אינם נדרשים לתת בשלב זה פתרונות לקיומן של עמדות שונות, אלא רק לשאול את השאלה הנוגעת לדבר.

11. הכרת חספוסים בכתוב ודרכי יישובם:

(לכל תשובה נכונה יקבל התלמיד 3 נקודות. סך הכל 6 נקודות)

א. קראו שמואל א י"ז, 50 וגם שמואל ב' כ"א, 19:

- וַיִּחַזַק דָּוִד מִן-הַפְּלִשְׁתִּי בְּקָלֶע וּבָאֶבֶן וַיִּזְד אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמְתְּהוּ וַחֲרַב אֵין בְּיַד-דָּוִד

- וַיִּזְד אֶלְחָנָן בֶּן-יַעֲרִי אֲרָגִים בֵּית הַלְחָמִי אֶת גְּלִית הַגִּתִּי

מהו החספוס העולה משני הכתובים? במקור אחד נאמר שדוד הרג את גלית ואילו במקור השני נאמר שאלחנן בן יערי הרג את גלית.

ב. קראו גם דברי הימים א כ', 5:

וַיִּזְד אֶלְחָנָן בֶּן-יַעֲוֹר (יַעֲוֹר) אֶת-לְחָמִי אֶתִּי גְלִית הַגִּתִּי

כיצד פותר ספר דברי הימים את החספוס שהצגת בסעיף ב? על פי ספר דברי הימים, אלחנן בן יערי הרג את אחיו של גלית ולא את גלית עצמו.

רצינאל למורה: משימה זו נועדה לבדוק האם התלמיד המסיים כיתה ח' מכיר באופן בסיסי חספוסים בכתוב ודרכי יישובם, מיומנות הנדרשת על פי תכנית הלימודים.

- סעיף א' בודק חספוס ומציע את דרכו של ספר דברי הימים ליישב את הסתירה בכתוב.

- בפסוקים הודגשו מילים שיכולות להקל על התלמידים במציאת החספוס בכתוב.

- להרחבה בנושא מיומנות זו ראו מאמר דידקטי: "תרגום השבעים וקומראן" [מאתר תנ"ך ממלכתי](#).